

Μέγιστον αἰτίων τῆς καταστροφῆς τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξεν ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος· οὗτος δὲ ἐγενήθη καὶ ἀνεπτύχθη ἤττον ἐξ ἄλλων αἰτιῶν ἔσον ἐκ τῆς ἀπείρου φιλαρχίας τοῦ Περικλέους. Τηκόμενος ὁ Ὀλύμπιος ἐπικληθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου, παρενόησε τὴν ὀρθὴν πολιτικὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς κορυφαίας τῶν δημοκρατιῶν. Ἀντὶ νὰ ταπεινώσῃ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ἑλληνισμοῦ συνδέων τοὺς Ἕλληνας δι' ἐπιδεξίου πολιτικῆς, κατέστρεψε τοὺς Σαμίους συγγενεῖς καὶ ὁμοφύλους κατὰ τὴν ἀπευθυνθεῖσαν αὐτῷ ἐπιτίμησιν τῆς Ἑλληνικῆς πρὸς τὴν ἵνα δικαιολογηθῆ ἔδωκε τῶντι γελοῖαν ἀπάντησιν, ὡς δῆλον γίγνεται ἐκ τῶν τοῦ Πλουτάρχου. Ἀναγκάζεται δὲ ἵνα ὑποθάλη τὸν πόλεμον, ἕπως ἀναγκασθῆς γιγνόμενος διὰ τὴν ἰκανότητά του καὶ εὐφυῆ διατηρηθῆται ἀκλονήτως ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πραγμάτων. Καὶ κατέστη ἡ πολιτεία τῶν Ἀθηνῶν, λόγῳ μὲν, ὡς φησὶν ὁ Θουκυδίδης, δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχὴ διὰ τὴν τοῦ λόγου δύναμιν. Ἀλλ' ἵνα φθάσῃ εἰς τὸν βαθμὸν τούτου ἐταπείνωσε διὰ τοῦ Ἐφιάλτου τὴν ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλὴν, τὸν δὲ ἑταῖρον αὐτοῦ Μητίοχον συμπράκτορα καὶ συνεργάτην μεταχειριζόμενος ἐῤῥίψε τὴν βαρύντητα καὶ κύθεντείαν τῶν ἀρίστων τῆς κοινωνίας, καὶ ἀνύψωσε τοὺς ἀνθρώπους τῆς κατωτάτης τάξεως θωπεύων καὶ περιποιούμενος αὐτούς· ὥστε δικαίως ὁ Πλάτων ἐν Γοργίᾳ φησὶ τὸν Περικλέα πεποικέναι Ἀθηναίους ἀργούς καὶ δειλοὺς καὶ λάλους καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορίαν πρῶτον κατασχέσαντα. Χωρὶς δὲ νὰ προσθέσω, ὅτι Διόδωρος ὁ Σικελιώτης εἶπε περὶ αὐτοῦ, ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω ὅτι ὁ Πλουτάρχος ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ μέμφεται τῆς δοξοκομπίας του. Τὰ σφοδρὰ τῷ ὄντι πάθη ἐκκρούοντα τὸν νοῦν φέρουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς μεγάλους ἀνδρας εἰς ἀσύγνωστα παραπτώματα. Τὰ πάθη, λέγει ὁ διάσημος παρανοσιολόγος (aliéniste) Esquirol, καὶ τοὶ διαθιατικὰ, δεσπόζουσι τοῦ νοῦς, ἀπυρρόφωσιν αὐτὸν τοσοῦτον σφοδρῶς, ὥστε ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἄλλο πρὸ ὀφθαλμῶν του ἔχει, εἰμὴ τὸ ἀντικείμενον τοῦ πάθους.

Ἐνεκα τῆς σφοδρᾶς ἐντάσεως τῶν παθῶν, καὶ τοῦ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων ὑπερτέρου παντὸς ἄλλου ὄντος, ὁ τυχὼν Μονάρχης ἔχων δόσιν τινὰ πονηρίας καὶ διπλωματικῆς δεξιότητος ἠδύνατο νὰ γίνῃ κύριος τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων. Οὐχὶ τοσοῦτον τῇ δυνάμει τῶν ὀπλῶν, ἀλλ' ἀργυραῖς λόγχαις κατὰ τὸν χρησμὸν ἢ κάλλιον εἰπεῖν, τὴν συμβουλὴν τῆς Πυθίας, Φίλιππος ὁ Μακεδὼν ἐφάνη ἀ-

νώτερος τῶν Ἑλληνικῶν δημοκρατιῶν· ἡ δὲ Ῥώμη, ὡς ἐῤῥέθη διὰ τῆς πολιτικῆς μᾶλλον ἢ τῶν λεγεῶνων ὑπεδούλωσε τὴν Ἑλλάδα.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΑΝΑΜΙΚΤΑ.

Ἐπιστολὴ Δ'.

Τῷ διευθυντῇ τῆς Πανδώρας.

Ἐν Βιέννῃ, τὴν 7 Σεπτεμβρίου 1864.

Ἄρχομαι γράφων τὴν παροῦσαν ἐνῶ περιμένω νὰ ἐπιβῶ εἰς τὴν ἀτμάμαξαν. Ὄρθως λοιπὸν σοὶ ἔλεγον ἐκ Σπᾶ ὅτι Κύριος οἶδε ποῦ καὶ πόθεν θὰ φυτρώσῃ ἡ τετάρτη ἐπιστολή μου. Ἐν Παρισίοις διέτριψα πέντε μόνον ἡμέρας, καὶ τὴν 2 Σεπτεμβρίου ἀνεχώρησα ὅπως μεταβῶ διὰ ξηρᾶς εἰς Κωνσταντινούπολιν. Λυποῦμαι ἐγκαρδίως ὅτι καιρὸν δὲν ἔχω νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ κυριώτερα κἄν μέρη τῆς Γερμανίας, τὴν ὁποίαν πρῶτον σήμερον βλέπω. Ὅποια φύσις! Δάση, ποταμοὶ, ἕρη δασύσκια, λόφοι χλοερῶτατοι, ῥύακες, κοιλάδες, πόλεις, χωρία ὀλίγον ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων, δένδρα συντριβόμενα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν καρπῶν, καὶ διὰ τοῦτο ὑποβασταζόμενα ὑπὸ στύλων, πάντα χαρίεντα, πάντα γοητευτικὰ, πάντα οὐράνια!

Διελθόντες τὴν γέφυραν τὴν συνδέουσαν τὸ Στρασβούργον μετὰ τῆς Γερμανίας, κατέβημεν εἰς Kiel ἵνα προγευθῶμεν καὶ μεταβῶμεν εἰς ἀμάξας γερμανικᾶς. Ὁ ἄρτος τῆς Γερμανίας καὶ ἐκεῖ, ὡς καὶ ἐν ταῦθα, εἶναι ἀνώτερος τοῦ γαλλικοῦ· πᾶσα ὅμως ἡ ὑπηρεσία τῶν τε σιδηροδρόμων καὶ τῶν σταθμῶν καὶ τῶν ξενοδοχείων, κατωτέρα καὶ τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς. Εἰς τοὺς σιδηροδρόμους τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας εὐρίσκεις ταχύτητα, ἀκρίθειαν, τάξιν, εὐκολίας, ἐπιγραφὰς ὀδηγούσας σε πρὸς πᾶν ἀναγκαῖον χωρὶς νὰ κατατρίβῃς τὸν καιρὸν εἰς ἐρωτήσεις. Ἀνὰ πάντα σταθμὸν οἱ ὑπῆρέται ἀνοίγουσιν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης βραδύτητος τὰς θύρας τῶν ἀμαξῶν, ἐπιφωνοῦντες ἐπανελημμένως καὶ γεγωνυῖα τῇ φωνῇ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου καὶ τὸν χρόνον τῆς σταθμεύσεως, καὶ ἀνὰ πάντα σταθμὸν εὐρίσκεις ἐτοιμὴν τράπεζαν· τρέχουσι δὲ συνήθως αἱ ἀτμάμαξαι à grande vitesse, καὶ οὔτε στιγμή παύεται εἰς μάτην πέραν τοῦ ὁρισμένου χρόνου. Διὸ ὅταν καταβῆ τις νὰ γευθῇ δὲν μασσᾷ, ἀλλὰ καταπίνει ὡς κάμηλος. Ὅτε μετέβην ἀπὸ Boulogne εἰς Folkstone καὶ ἐναλλάξ, μετὰ τσαύτης προσοχῆς οἰακοστρέφει τὸ ἀτμόπλοιο ὁ ἄγγλος πλοίαρχος, ὥστ' ἐφαίνετο ἄλλος ἐπιτηδειότατος ἀναβάτης, χα-

τας τοὺς τυράννους τῶν Ἰάνων, δημοκρατίας καθίστη εἰς τὰς πόλεις, ὅπερ ὁ Πατὴρ τῆς ἱστορίας θεωρεῖ μέγιστον θῶμα.

λιναγωγῶν διὰ δεξιᾶς χειρὸς τὸν ἵππον, καὶ κεντῶν αὐτοῦ τὰ πλευρὰ ἵνα ὑπερβῇ τὸν ἀμιλλώμενον. Οἱ Γερμανοὶ ὅμως, ἀπακζόμενοι, φαίνεται, τὸ τῶν Ἰταλῶν «*chi va piano va sano*,» σοῦ ἐκβάλλουσι τὴν ψυχὴν βραδυποροῦντες. Ἀναστέλλουσι τὸν δρόμον τῶν ἀμαξῶν ὅπου δὲν γράφει ὁ ἀνὰ χειρὰς σου ὁδηγός, καὶ παρέρχονται τοὺς σταθμοὺς ὅπου ἐπίστευες, κατὰ τὸν ὁδηγὸν τοῦτον, ὅτι ἐμελλε νὰ καταλύσῃς. Ὅταν δὲ σταθμεύωσιν, οὔτε κράζουσιν ὑπηρεταί, οὔτε ἀνοίγουσιν τὰς θύρας. Ἀνοίγεις ἂν θέλῃς μόνος σου καὶ ἐρωτῶν ποῦ εὐρίσκασαι σπανίως λαμβάνεις ἀπάντησιν. Εἰς τὰ ξενοδοχεῖα τῶν σταθμῶν εὐρίσκεις ἀπεράντους τραπέζας, ἐστρωμένους, καὶ ἐπ' αὐτῶν . . . ξηρὸν ἄρτον! ὅταν δὲ ζητήσῃς νὰ φάγῃς σὲ προσφέρουσι ζῦθον· «*Μπίρ! μπίρ!*» Ἀλλὰ τὸν βουλιμιῶντα στόμαχον χορτάζει ἡ μπίρα; Δέκα σχεδὸν ὄρας εἶχον παρέλθει ἀπὸ τοῦ ἐν **Kiel** προγεύματός μου, καὶ εἰς οὐδένα σταθμὸν εὔρον τί νὰ γευθῶ. Μόλις ἐν Μονάχῳ μοὶ ἐδόθη ὀπτὸν κοττοπούλιον, τὸ ὅποιον κατεβρόχθισα ὡς ἄλλος Κροτωνιάτης, συνοδεύσας καὶ δι' ὀλίγου λεγομένου οἴνου, ἀλλὰ καὶ πεντάφραγκον ἀποτίσας. Εἰς τῶν σταθμῶν τὰ διάφορα μέρη δὲν σὲ ὁδηγοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιγραφαί· τοῦτο δὲ οὐ μόνον ἀργοπορίαν προξενεῖ, ἀλλὰ καὶ εἰς δραματικά τινα ἐπεισόδια δίδει ἀφορμὴν, ἅτινα ἐπεθύμουν μὲν νὰ περιγράψω, ἀποσιωπῶ ὅμως, οὐχὶ ὡς ἀντιβαίνοντα εἰς τὴν σεμνότητα, ἀλλὰ δειλιῶν πρὸς τὴν αὐστηρότητα τῶν πεπολιτισμένων. Εἰς τὸν **Médecin malgré lui**, εἰς τὸ **École des femmes**, εἰς τὴν **Cocu imaginaire**, εἰς τὰ γνωστὰ ταῦτα δράματα τοῦ Μολιέρου, παριστανόμενα συνεχῶς εἰς τὰ θεάτρα, εἶδον πρὸς τοὺς ἄλλοις συρρέοντας καὶ Ἀγγλοὺς καὶ Ἀγγλιδας, καὶ καγχάζοντας καὶ **his** πολλάκις ἀνακράζοντας. Καὶ ὅμως, μίαν λέξιν ἀθῶαν, τὴν ὅποιαν ἐβάπτισαν ἀσχήμονα, δὲν ἀνέχονται ν' ἀκούωσι λεγομένην ἢ γραφομένην· τοιαύτας παραδόξους ἀντιφάσεις ἔχει ἡ περωτισμένη Εὐρώπη. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἔχαιρον ἀκούοντες, ἀκμαζόντος τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ Ἀριστοφάνους τὰς κωμωδίας· ἀλλ' ὅ,τι ἔλεγον ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ **Πλάουτου** οἱ ὑποκριταί, ἐλέγετο καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ κατ' οἶκον.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι δίκαιον, παραβάλλοντες τοὺς Γερμανοὺς πρὸς ἄλλους, νὰ κατακρίνωμεν αὐτοὺς ἐπὶ κωρότητι. Εἰς ἕκαστος ἀριστοτέχνης, κατασκευάζων ἄγαλμα ἢ ζωγραφῶν εἰκόνα, δίδει αὐτοῖς ἴδιον θυμὸν, οὕτω καὶ ἡ ἀριστοτεχνατέρα φύσις, δημιουργοῦσα τὰ ἔθνη ἔδωκεν ἐκάστῳ ἰδίᾳ κλίσεις, ἴδιον **génie**, ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι. Μὴ δὲν θὰ εἶχον καὶ οἱ Γερμανοὶ δίκαιον νὰ ὀνομάσωσιν *ὄξεις* καὶ γλωττοποισοὺς ἡμᾶς, ὡς ἀπεκάλεσαν τοὺς Ἕλληνας ὁ Ἕλλην Θουκυδίδης καὶ ἄλλοι; Κάλιον νὰ σπεύδωσιν οἱ Γερμανοὶ βραδέως, ἢ ἡμεῖς νὰ ἐνεργῶμεν

ταχέως· διότι ἡ μὲν βραδύτης μαρτυρεῖ σκέψιν, ἡ δὲ ταχύτης καταγγέλλει ἀπερισκεψίαν.

Μόλις εἰσῆλθον εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ ἐνόμισα ὅτι εἶχον ἀντικρῦ μου τοὺς Βαυαροὺς τοῦ 1833. Αἱ αὐταὶ φυσιογνωμίαι, τὸ αὐτὸ ἦθος, τὸ αὐτὸ ἐνδυμα, ἡ αὐτὴ προφορά καὶ ἡ αὐτὴ ἀναλγησία! Στρατιωτικὴ πειθαρχία περὶ πάντα· καὶ αὐτοὶ τῶν σιδηροδρόμων οἱ ὑπηρεταί φοροῦσι στρατιωτικὰς στολάς. Καὶ ποῦ μὲν κρατοῦσι κόπανον, καὶ ἀνυψοῦσιν αὐτὸν πρὸ τῶν διερχομένων ἀμαξῶν, ἀπαρπλάκτως ὡς τὰ ὄπλα οἱ στρατιῶται πρὸ τῶν ἀξιωματικῶν, ποῦ δὲ φέρουσι τὴν δεξιάν εἰς τὸν πῖλον καὶ δὲν μετακινοῦσιν αὐτὴν πρὶν ἢ παρέλθῃ ὀλόκληρος ἡ ἑκατοντάπηχυς τῶν ἀμαξῶν σειρά.

Ἐν **Ulm** ἀπηντήσαμεν τὸν Ρῶσον αὐτοκράτορα μεταβαίνοντα εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας. Ὁ σταθμὸς ἦτο ἀνάπλευρος στρατιωτῶν, ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, τὸ κυανοῦν χρῶμα, τὸ ὅποιον παρεδέχθη ἡ ἀντιβασιλεία ἐν Ἑλλάδι, ἐπικρατεῖ καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὰ γερμανικὰ κράτη.

Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἐπεθεώρησαν οἱ ταλῶναι ἐν **Salzburg** τὰ διαβατήρια καὶ τὰ πράγματα ἡμῶν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς εὐγενείας καὶ ἐτοιμότητος. Τὸ ἐμὸν μάλιστα κηθίσιον καὶ τὸν σάκκον οὔτε ἤνοιξαν· με ἠρώτησαν μόνον ἂν εἶχόν τι νὰ δηλώσω. Εἰς δὲ Βιέννην ἐφθάσαμεν τὴν πρωτὴν τῆς Παρασκευῆς, μετὰ τριακονταεξ ὄρας ἐκ Παρισιῶν· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐκλείσασιν τοὺς ὀφθαλμοὺς δύο νύκτας, ἀπεφάσισα νὰ καταλύσω εἰς ξενοδοχεῖον.

Ἀλλὰ μὴ περίμενε περιγραφῆς, διότι ὀλίγον διατριψας (τρεις μόνον ἡμέρας), ὀλίγα καὶ εἶδον. Ἀγοράσας τὴν πρώτην ἡμέραν βιενναῖον συνέκδημον καὶ χάρτιν, περιῆλθον εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως. Ἐπεσκέφθην τὸν πρέσβυν τῆς Ἑλλάδος Κ. Σίνκν, τὸν ἀρχιμανδρίτην τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας Κ. Ἀντώνιον Χαριάτην, καὶ τὸν Κ. Λιδωρίκην, γραμματέα τῆς πρεσβείας. Εἰσελθὼν δὲ εἰς καφενεῖον ὅπου συνέρχονται οἱ Ἕλληνας ἢ οἱ ἐξ Ἑλλήνων καταγόμενοι, οὐδένα ἐγνώρισα· ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς μ' ἐγνώρισεν. Ὡμίλησα ἑλληνιστί, ἀλλ' ἡ φωνή μου δυστυχῶς οὐδενὸς ἐκίνησε τὴν περιέργειαν. Κατὰ τὴν τριήμερον διατριβὴν μου, μόνον καταφύγιον εἶχον μετὰ πολυκρίθμου πόλεως, ἧς δὲν ὁμιλῶ τὴν γλῶσσαν, τὸν ἀλιθῶς σεβάσμιον καὶ πεπαιδευμένον καὶ κοσμιώτατον, καὶ διὰ τοῦτο παρὰ πάντων ἐνταῦθα τιμώμενον ἀρχιμανδρίτην, γόνον τῆς φιλάτης Ζακύνθου. Ὁμολογῶ δὲ αὐτῷ χάριτας, διότι με ὠδήγησε προθύμως εἰς περιεργὰ τινα μέρη, οἷα τὸ περιόνυμον **Prater** καὶ **Shönbrunn**, ὅπου μάλιστα εὐτύχησα νὰ γνωρίσω τὸν ὁμογενῆ Κ. Θεόδ. Δούμπαν, ἐκ τῶν ἐμπόρων τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐνταῦθα.

Χθὲς, Κυριακὴν, ἦλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ ἀρ-

χημανδρίτης οὐδὲ κἄν ἓνα διάκονον ἔχει· καὶ ὁμοίως ἡ κοινότης δὲν σερεῖται εἰσοδημάτων. Καὶ κατὰ μὲν τὸν ὄρθρον ἐψάλλον δύο Ἕλληνες, ἀρχαμένης δὲ τῆς λειτουργίας, μετὰ τοὺς Μακαρισμοὺς, ἐψάλλον Γερμανοὶ μελωδοῦντες μουσικὴν συντεθείσαν ἐπίτηδες διὰ τὴν ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν. Οἱ περισσώτεροι δὲν ἦσαν πολλοὶ, παραδόξως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἦσαν εὐαριθμοὶ· ἐκ τῶν φυσιογνωμιῶν δὲ ἐξήγαγον τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ πλείστοι ἦσαν Σέρβοι καὶ Βλάχοι, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ Γερμανοὶ χάριν περιεργείας ἐρχόμενοι.

Ἡ ἐκκλησία οἰκοδομηθεῖσα τὸ 1782 καὶ ἀνακαινισθεῖσα τὸ 1838, ἔχει μίαν μόνην ὑπόστασιν καὶ εἶναι μικρά· ἔχει ὁμοίως πρόναον, ἡ νάρθηκα, ἡ μᾶλλον αὐτὴν χαμηλὴν καὶ σκοτεινὴν βασταζομένην ὑπὸ κιόνων. Διὰ τῆς αὐτῆς ταύτης γίνεται ἡ ἀνάβασις εἰς τοὺς θαλάμους τοῦ ἑφημερίου, τὴν μικρὰν ἑλληνικὴν σχολὴν καὶ τὴν *καγγελλαρία* τῆς κοινότητος. Κειμένη μεταξὺ οἰκιῶν ἡ ἐκκλησία, εἶναι στενὴ καὶ ἔχει παράθυρα ἐξ ἑνὸς μόνου μέρους. Οἱ δὲ κανόνες τῆς ἀκουστικῆς παρεβιάσθησαν ἐντελῶς· διότι ἡ φωνὴ τοῦ ἱερέως (καὶ σημειωτέον ὅτι ἡ τοῦ ἀρχιμανδρίτου εἶναι καθαρωτάτη καὶ εὐήχος) διασκορπίζεται, οὕτως ὥστε δὲν φθάνουσιν αἱ λέξεις εἰς τὸν μακρὰν τοῦ βήματος ἰστάμενον. Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ναοῦ εἶναι κατάχρυσον, καὶ μᾶλλον φαίνεται ὡς *τζαμίον*· ὁ δὲ ρυθμὸς τῆς οἰκοδομῆς μοι ἐφάνη ἀόριστος.

Καὶ ἐκκλησιαστικῶς μὲν ὑπάγεται εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ πατριάρχην Καρλοβιτσίου, οὗ τινος καὶ μνημονεύεται τὸ ὄνομα· διοικητικῶς δὲ εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς Αὐστρίας, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐκκλησίαι. Ὁ ἑφημέριος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κατηγῆ πάντας τοὺς ἐν ταῖς ἐκπαιδευτηρίοις τῆς Βιέννης ὁμοδόξους, ὁποικυνδήποτε καὶ ἂν ἔχωσι πατρίδα· ἀνεὺ δὲ τῆς ἀποδείξεως αὐτοῦ δὲν δίδονται ἀπολυτήρια.

Ἡ Μητρόπολις τῆς Βιέννης, τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ὁ ναὸς, ἴσως δὲν εἶναι ἀξία τοῦ μεγάλου ὀνόματος τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς αὐτὴν· ὡς μνημεῖον ἱστορικὸν βεβαίως πολλὴν ἔχει τὴν ἀξίαν, διότι κτισθεῖσα κατὰ γοτθικὸν στύλον τὴν 16' ἑκατονταετηρίδα, πολλὰς ἐλάβε μετὰ ταῦτα προσθήκας καὶ διαρθώσεις, αἵτινες κατέστησαν αὐτὴν μαρτύριον καὶ δεῖγμα τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα τέχνης. Καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἔχει πολλὰ μέρη ὡραία· τὸ ἅλον ὅμως, κατ' ἐμὲ, εἶναι φορτικόν, ἀνώμαλον, ἀκομψόν. Ἀξιοθαύμαστοί εἰσιν οἱ δύο αὐτῆς πύργοι ἢ τὰ κωδωνοστάσια, αἵτινες καὶ οἱ δύο ἀνακαινίζονται τὴν ὥραν ταύτην. Εἰς τὸν ἕτερον τούτων ὑπάρχει κώδων 354 καντάρια ζυγίζων· δὲν ἐνθυμοῦμαι δὲ ἂν ἦναι ἀνώτερος ἢ κατώτερος τὸ βάρος τοῦ ἐν Κρεμλίῳ. Τὸ ὑλικὸν τοῦ κώδωνος τούτου ἐχορήγησαν 180 καννόνια τουρκικὰ, κυριευθέντα τὸ 1682—83, ὅτε ἀπεδιώχθη

ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Πολωνίας Ἰωάννου Σοβιέσκη καὶ τοῦ δουκὸς τῆς Λοραίνης ὁ πολιορκῶν τὴν Βιέννην Καρὰ Μουσταφᾶς μετὰ τῶν πολυαρίθμων καὶ τρομερῶν αὐτοῦ στρατευμάτων. Ἡ Αὐστρία κακῶς ἀντήμειψε τὴν σώτειραν αὐτῆς Πολωνίαν· ἀλλ' ἀγαπᾶ, φαίνεται, ὅπως ἴσως καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἔθνη, *étonner le monde par son ingratitude*.

Ἡ πόλις περιέχει πεντακοσίας χιλιάδας κατοίκων· ἐπειδὴ δὲ πύξανεν ὁ ἀριθμὸς, ὁ τελευταῖος, νομίζω, αὐτοκράτωρ διέταξε νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ τείχη καὶ νὰ ἐνωθῆ μετὰ τῶν προαστείων· ἡ κατεδάφισις ἐγένετο, καὶ ἀντὶ τῶν τειχῶν οἰκοδομήθησαν λαμπραὶ οἰκίαι καὶ δρόμοι πλατεῖς ἐχαράχθησαν, ἐνῶ οἱ ἀρχαῖοί εἰσι στενοὶ, πολλαχοῦ μάλιστα τοσούτῳ στενοὶ, ὥστε, διὰ τὸ ὕψος τῶν οἰκιῶν, ποτὲ τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτίνες δὲν εἰσδύουσιν εἰς αὐτοὺς.

Εὐτυχῶς ἐτελείωσα τὴν ἐπιστολὴν ὅτε σημαίνει ὁ κώδων τῆς ἀναχωρήσεως. Ρίπτω λοιπὸν τὸ μολυβδοκόνδυλον εἰς τὸ θυλάκιόν μου, ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν τοῦ συνοδεύσαντός με ἀρχιμανδρίτου καὶ σοι εὐχομαι υἰεῖαν. Ὁ οὐρανὸς βρέχει καὶ ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔχομεν ἰσημερινὴν· καὶ ἐγὼ μεθαύριον θὰ διασχίζω τὴν *Μαύρην θάλασσαν!*

N. Δ.

ΠΕΡΙ ΒΑΜΒΑΚΟΣ. (*)

Ἐξαιρουμένων τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τῶν ἀποτελούντων τὴν βᾶσιν τῆς τροφῆς τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲν ἄλλο προϊόν τῆς φύσεως ἔσχεν ἐν τῷ νεωτέρῳ κόσμῳ σπουδαιότητα τοσαύτην καὶ τοιαύτην οἶαν τὸ βαμβάκιον. Τῷ ὄντι ἄρχει μὲν τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου πολλῶν μεγάλων ἐθνῶν ἀσχολουμένων εἰς τὸ μετατρέπειν αὐτὸ εἰς ὑφάσματα παντοειδῆ, ἑκατοντάδες δὲ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς ὑδρογείου ἐνδύονται διὰ τῶν ὑφασμάτων τούτων. Εἰς δὲ τὴν εὐτελεῆ τιμὴν, δι' ἧς τὰ ὑφάσματα ταῦτα παραδίδονται εἰς κατανάλωσιν, τὸ βαμβάκιον οφείλει τὴν μεγάλην αὐτοῦ σπουδαιότητα, τὴν σφόδρα ἐπαισθητὴν καταστάσαν ἡμῖν ἕνεκα τοῦ πρό τινων ἐτῶν ἀποκλεισμοῦ τῶν λιμένων τῶν μεσημερινῶν ἐπαρχιῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὅθεν αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἀγοραὶ προμηθεύονται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ποσά ἀληθῶς κολοσσιαῖα τοῦ φυσικοῦ τούτου προϊόντος.

Ὁ βᾶμβας εἶναι δενδρύλλιον τῆς οἰκογενείας τῶν

(*) Ἴδε καὶ τόμ. II' σελ. 274. Δυστυχῶς, καθ' ὃν καιρὸν καταχωρίζομεν τὸ περίεργον τοῦτο ἄρθρον, ἡ Ἑλλάς ἐπαθε μεγίστην ζημίαν, 30 περίπου ἑκατομμυρίων, καταστραφέντος ἐξ ὀλακλήρου σχεδὸν τοῦ βᾶμβακος. ΣΗΜ. ΠΑΝΔ.